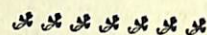

լեռներն անդամ խօսուեն կը դառնան, հոգիս կը սլանայ անցեալի յու-
շերով ողորուն, դէպի եղեւիններու մոգիչ տաճարը, դէպի թարմ ու
կոյս դալարութիւնները լեռնահովիտներու, ուր չեն հասնիր մեծ ամբո-
խին մոլեգին դալարումներուն աղետարչ ճիւղը, կեանքի մղձաւանջին
աններդաշնակ արձագանգը, ու ես կը վերապրիմ նորարարող երջանկու-
թեամբը իմ անցեալին:

15 Մայիս 1945

Հ. Մ. Ճ.

ՄԵՂՄ ԽՕՍԵՑԻՔ

Իմ սրտիս հետ խօսեցէք դուք մեղմաճայն
Նա կը դողայ եւ թեւերու աղմուկէն.
Հանդարտօրէն խոնարհեցէք իր վերան
Լըսելու հոն իր տենչանքներն հոգեղէն:

Ձերդ պատուհան աշխարհներուն այս ունայն
Պճնեցէք դայն ծաղիկներով փափկասուն.
Սիրոյ խօսքեր քննարական թող ըլլան
Անփորձ է նա փողոցներու կանչերուն.

Ծաղիկի նրման չուտ կը թողմի ձեր շունչէն
Քիչ մը բուրում խառնեցէք ձեր տենչերուն.
Կրնայ փշրել նոյնիսկ սիւզի թեւերէն
Գիշերը դայն մէջը դըրէք վարդերուն:

Եւ իր մօտէն անցէք թաւիչ կօշիկով
Շուրքերն ինչպէս վարդերու մէջ կը մտնեն
Երկու շուշան ինչպէս կ'ապրին իրար քով
Իմ սրտիս հետ խօսեցէք դուք մեղմօրէն:

Քենիս 31 - Ժ - 1942

Հ. Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ՎԱՐՈՒՑԱՆ

Գրական վարուցան կոչուած այս բաժնին
մէջ՝ Խմբագրութիւնս նպատակ ունի պար-
բերաբար արձագանգը տալու արտագրու-
թիւններու՝ որ հայ դրական ասպարէզին
վրայ կ'երեւան եւ որոնք որոշ արժանիք
մը կը ներկայացնեն եւ օգտակարութիւն
ունին մեր ընթերցող հասարակութեան:
Ստուգել պատերազմի վեց տարիներուն՝
մենք չգիտցանք թէ ինչ նոր հեղինակու-
թիւններ ողջունուեցան: Այս պակասի մա-
սին արդէն ակնարկած ենք մեր նախնի-
թաց թիւին «Հայկական արձագանգ» բաժ-
նին մէջ: Կը յուսանք որ մօտեւս, երբ
դեռ աւելի ճամբաներու հաղորդակցու-
թիւնը դիւրինայ երկրէ երկիր, հասնին
մեզի այլեւայլ հայ գաղութներու մէջ
լոյս տեսած հրատարակութիւնները, ինչ-
պէս էր պատերազմէն առաջ: Իւրաքան-
չիւր դրող կամ գրասէր հայ՝ պէտք է
փոյթն ունենայ առաքելու գրքեր Ս. Ղա-
զարու Մատենադարանին, ուր ամէն հայ
ուսումնասէր հուսկ կը դիմէ իրեն մե-
ծագոյն եւ ապահովագոյն մատենադարա-
նը ազգին, ստուգելու եւ ուսումնասիրե-
լու համար խնդիրներ՝ որ ազգային ու-
սումներու կը վերաբերին: Ուստի յանուն
հայ մատենագրութեան, պատմութեան,
հնախօսութեան, յանուն հայ լեզուի եւ
գեղարուեստի, յանուն հայ կեանքին եւ
մշակոյթին, կոչ կ'ուղղենք հայ գրողնե-
րուն եւ հրատարակիչներուն՝ որ ըջօրէն
նկատի առնեն այս կէտը եւ առաքեն գէթ
օրինակ մը իրենց հեղինակած կամ հրա-
տարակած գրքէն, գրքոյկէն, պրակէն,
թերթէն, եւն:

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆՆԵՐ

ՇՐՋԻԿ. «Ծաղիկէ ծաղիկ». Նօթեր Արճէշ
քաղաքէն, Պուրէշ 1942: -

Շրջիկ կեղծանունին տակ Յ. Ճ. Սիրու-
նի՝ ի լոյս ընծայած է Ծաղիկէ ծաղիկ խո-
րագրով գեղեցիկ ամփոփոյք մը խորհրդ-
դածութիւններու, հայ արուեստի ու հայ
տաղանդի կատարած գերին վրայ դանա-
ղան ազդերու նախնիներէն ներս: Գըլ-
խաւոր հարցը սակայն՝ է Ռումանիոյ
Քուրթ-տէ-Արմէշ քաղաքին մէջ իշխա-
նական եկեղեցիին եւ վանքին ճարտարա-

պետութիւնը, որ ըստ վերջին քննութեան
հայկական ծագում ունի եւ զոր ինքը կու-
ղայ փաստացի կերպով մեզի հաղորդելու:

Արճէշ՝ ուսմանական քաղաք մըն է հա-
մանուն նահանգին մէջ, քանի մը հազա-
րամեզր հեռու Փիթէշէն, գեղեցիկ դիր-
քի վրայ կառուցուած: Հոն է որ առաջին
անգամ իշխանական աթոռը հաստատուած
է եւ ըստ ուսմէն պատմութեան՝ Նէակո-
յէ Պասարապ Վօտան (1512-1521) շինել
տուած է Արճէշի վանքն ու եկեղեցին,
վատնելով գրեթէ իր բովանդակ հարստու-
թիւնը: Թէ՛ վանքը եւ թէ՛ եկեղեցին կը
պահեն իրենց ծոցին մէջ դամբարաններ
ուսմէն արքայազուններու: վերջին արքա-
յական շիրմներն են երկու փառաշուք ա-
մուրներու՝ Քարօլ Ա. ի եւ անոր կողակից
ու թողակից էլիզապէթթային, որ գրա-
կան աշխարհի մէջ ճանչցուեցաւ Քարմէն
Սիլվա անունով: Կը պատմուի որ այս
թագուհին շատ կը սիրէր առանձնանալ
Արճէշի բարձունքը, խորհրդածելու ու ըզ-
մայլելու համար հոն բնութեան վրայ:

Ռումանիոյ Քուրթէա-տէ-Արճէշի եւ
Հայաստանի Արճէշ քաղաքին միջեւ առա-
ջին անգամ կապ տեսողը եղած է ուսմէն
նշանաւոր գիտնական, հնախօս ու գրա-
դէտ Հաթտէն, որ հրապարակին վրայ
գնելով այս հարցը՝ եզրակացուեցած է թէ
հայկական գաղութ մը եկած հաստատուած
է հոն եւ շինած վանքն ու եկեղեցին:
Հաթտէն իբր ստոյգ մեկնակէտ՝ կ'ըն-
դունի որ մեր Վանի Արճէշը շատ աւելի
հին է քան Ռումանիոյ Արճէշը, որ հա-
յերը գաղութներ հաստատած են իրենց
հայրենիքէն դուրս, մինչ ուսմէնները եր-
բեք գաղթած չեն, որ ԺԳ. դարուն հայ
գաղթականութիւն մը կու գայ հաստատ-
ուիլ Թլմաշ եւ կ'ունենայ իր սեպհական
կէտին կը յիշատակէ որ 1275ին ըստ
Սմբատ հայ պատմագրի տուած տեղեկու-
թեան (Hist. des Croisades, Documents ar-
méniens 1868, հտ. Ա. էջ 608), Վանի
շրջակայքը ենթարկուելով ասաւոր երկրա-
շարժներու, Ժողովուրդէն մաս մը ելած
գաղթած է իր հայրենի հողէն: Յեցած
այս վկայութեան վրայ կը հետեցնէ որ
այդ թուականներուն կամ անկէ առաջ,
հասած են խումբ մը հայեր մինչեւ Կար-
պաթները եւ հիմնած հոն քաղաք մը ի
յիշատակ իրենց Արճէշին, ու կառուցած